

Η νέα ποιητική προσφορά

Θεόδωρου
Στυλιανού

της Ελληνς Παιονίδου «ΚΛΕΨΥΔΡΑ», 1987

Περιδιαβάζοντας άλλη μια φορά τις σελίδες της νέας ποιητικής προσφοράς της Έλληνς Παιονίδου, με τον ιδιαίτερα συμβολικό τίτλο «Κλεψύδρα», κάποιες σκέψεις και κάποια διλήμματα, εξακολουθούν ακόμη να με βασανίζουν.

Σε ποιόν άραγε βαθμό είναι δυνατό να συνυπάρξουν, να συμβιώσουν ο κριτικός, ο καλός αναγνώστης και τιμητής της ποίησης, ο ποιητής που τολμά και κρίνει έναν άλλο ποιητή, και ακόμη ο φίλος ποιητής που αξιολογεί τον φίλο ποιητή...

Σκέψεις απλές φαινομενικά, μα ακριβώς αυτή τους η απλότητα είναι που δυσκολεύει τα πράγματα.

Ο κριτικός καλόπιστα ή κακόπιστα — ζήτημα πνευματικού ήθους — είτε το θέλει είτε όχι, δεν απαλλάσσεται από εκείνη την νοοτροπία της νηοψίας.

Και οι εντεταλμένοι της νηοψίας είναι συνήθως ψυχροί και σοβαροί εκτελεστές.

Εμείς θ' ακολουθήσουμε — όχι μόνο στην περίπτωση της «Κλεψύδρας» — την ματιά του «καλού εκτιμητή της ποίησης», όχι γιατί μας το υπαγορεύουν φιλίες και γνωριμίες, μα γιατί πιστεύουμε πως έτσι φτάνουμε καλύτερα και δικαιότερα στην αντικειμενική κρίση και αξιολόγηση.

Μα έστω και με αυτή την επιλογή μας, ο κριτικός είτε το θέλουμε είτε όχι, θα παρεμβαίνει πάντοτε στις γενικότερες εκτιμήσεις μας.

Γνωρίζω την ποίηση της Παιονίδου, σχεδόν από τα πρώτα της βήματα. Με τις πρώτες δειλές και συγκρατημένες πινελιές της, τα πρώτα νεανικά της τολμήματα να εκφράσει τον πλούσιο και ανήσυχο εσωτερικό της κόσμο.

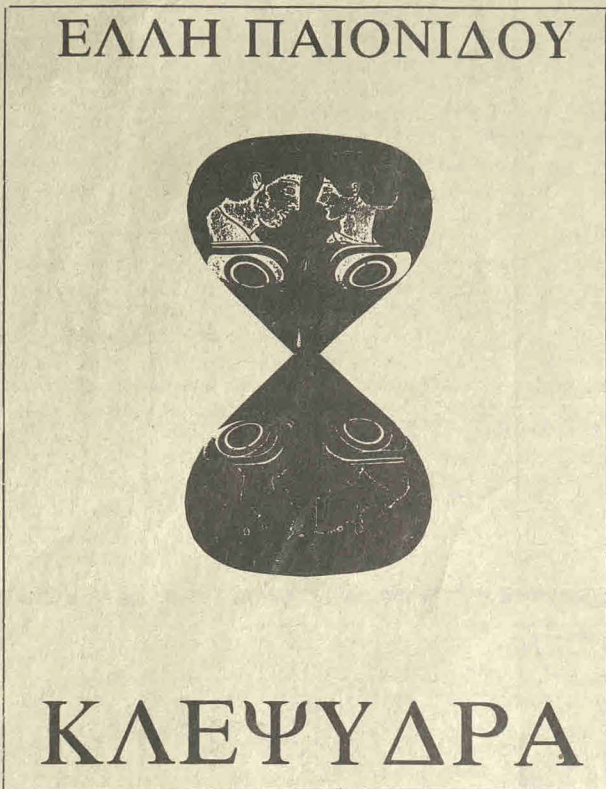
Ωριμη και καταξιωμένη σήμερα ποιήτρια, την βλέπουμε να συνεχίζει στο ίδιο κανάλι, και στην θεματογραφία και στις προθέσεις της.

Προθέσεις καθόλου υπαγορευμένες, μα φιλτραρισμένες πάντοτε και πρωταρχικά, στον συνειδησιακό χώρο.

Πλάι στον άνθρωπο οι τοποθετήσεις της δεν είναι πόζα, μα ψυχική ανάγκη.

Στα εκφραστικά της μέσα λιτή και πεντακάθαρη, χωρίς εκείνη την μανία της λεξιθηρίας που καταδυναστεύει το αισθητικό αποτέλεσμα.

Δεν υποφέρει από εκείνο που με εύστοχο τρόπο ειρωνεύεται ο Μανώλης Αναγνωστάκης: «Εκείνη την γοητευτική ασάφεια που υποβάλλει» τάχατες.

Στην «Κλεψύδρα» τώρα, και ιδιαίτερα στους «Επώνυμους έρωτες», παρατηρούμε μιαν επιγραμματικότητα πετυχημένη και θαυμαστή.

Κάτι που δεν βλέπουμε και τόσο στην προηγούμενη γραφή της.

Πέραν από το αποτέλεσμα και τους στόχους που επιδιώκει σε αυτή την ενότητα η ποιήτρια, ο στίχος της παρουσιάζεται απείριστος και καλοδουλεμένος όσο ποτέ προηγούμενα.

Ακόμη και στα συνθετικότερα ποιήματα της «Κλεψύδρας» την ίδια κάνουμε διαπίστωση.

Πριν περάσουμε στην περιοχή όπου και οι «Επώνυμοι αγάπες της» — ο χαρακτηρισμός δικός μας — που ιδιαίτερα φαίνεται να μας συγκινούν, απαραίτητο είναι να σταθούμε για λίγο και στους «Επώνυμους έρωτες».

Αυτή η καταφυγή στην μυθολογία στα μαύρα τούτα χρόνια, να προσφέρεται άραγε για κάποια ψυχική ανάσα και λύτρωση;

Ποιές οι ομοιότητες οι αναλογίες έστω μυθολογικές, που μας παραστέκουν, μας παρηγορούν και μας ενδυναμώνουν;

να ταίριαζει άραγε στους καιρούς μας αυτό που τραγού-

δησε κάποτε σε άλλες εποχές ο φουριόζος ελληνολάτρης Ιταλός ποιητής Γκαμπριέλ Ντ' Αννούτσιο:

« Έλληνες ήσαν και μια γλώσσα θεία μιλούσανε μαζί θεοί και πλῆθη »

Από τα δεκαέξι ποιήματα των «Επώνυμων Ερώτων» παραθέτω ολόκληρο το « Έκτορας - Ανδρομάχη », που είναι κατά την άποψη μου το πιο δηλωτικό των καλλιτεχνικών προθέσεων της Παιονίδου:

« Γνώριζε από τα πριν ο ποιητής του πολέμου την έκβαση, και του μύθου Γι' αυτό περιπττές φλυαρίες και θρήνους απέφυγε. Καθόλου δεν αρμοζαν σ' έναν Αθάνατο χωρισμό. Έτσι απόφιο πορεύεται εσσει το σεμνό Μεγαλείο του. Σκεφτήκατε τους μυριάδες τους έρωτες που χαθήκανε ανώνυμοι σ' ένα « αίσιον τέλος; »

Οι τρεις τελευταίοι στίχοι του ποιήματος όχι μόνο υποδηλώνουν τις προθέσεις της ποιήτριας, μα καταξιώνουν συνάμα και το αισθητικό αποτέλεσμα.

Στις «Επώνυμοι αγάπες», της Παιονίδου βλέπουμε αρ-

κετές αφιερώσεις σε καταξιωμένους δημιουργούς, ακόμη και σε πρόσωπα που έτυχε να γνωρίσει μια ή περισσότερες φορές.

Πριν τολμήσουμε τις αξιολογήσεις μας, γειρείται και εδώ ένα πρόβλημα, όχι μικρότερης σημασίας:

Αυτές οι «προσωπικές αφιερώσεις» είχαν και έχουν πάντοτε αρκετούς αντιπάλους.

Μερικοί έχουν την άποψη, ότι σε τέτοιες περιπτώσεις η έμπνευση στρατεύεται υποχρεωτικά, και το αισθητικό αποτέλεσμα βγαίνει μειωμένο.

Αν δούμε όμως γενικά το «φαινόμενο» και πέραν το Ελληνικού χώρου, θα διαπιστώσουμε ότι οι «προσωπικές αφιερώσεις» ποτέ δεν εξέλθουν, και όχι μόνο στην ποίηση.

Και να τώρα που θυμήθηκα τον αείμνηστο Θεόδοση Πιερύδη και την κουβέντα μας περί τον Λουί Αραγκόν:

«Αυτός όλο για την Έλσα Τριολέ μιλά και γράφει. Για τα μάτια της Έλσας Τριολέ, γι...».

Και η δική μου παρατήρηση: «Αν φιλε Θεόδοση η Έλσα Τριολέ είναι πηγή έμπνευσης, ας είναι ευλογημένη...».

Δεν συνέχισε, με κοίταξε απλώς με εκείνο το ωραίο του χαμόγελο.

Ανάμεσα σε όλες τις προσωπικές αφιερώσεις της Έλληνς Παιονίδου, έχουμε χρέος — τιμής ένεκεν — να σταθούμε ιδιαίτερα στο ποίημα για τον Νικηφόρο Βρεττάκο, που συνεχίζοντας ενάντια στους καιρούς. «Το ταξίδι του Αρχάγγελου», πέρασε δαφνοστεφανωμένους τις πύλες της Ακαδημίας.

Όλοι κι όλοι οχτώ στίχοι, και είναι τούτο για την ώρα, ότι ωραιότερο έχει να του προσφέρει η πνευματική Κύπρος:

« Τον ύπνο σου ταραίζουν εφιάλτες
μην άρπαξαν φωτιά τα δέντρα σου στην Πλούμιτσα
Ντρέπεσαι για τις δάφνες και κοπιάς αλλού
σαν μαθητής τιμωρημένος την ώρα που απαγγέλλουσε τους στίχους σου.
Μην απορείς που σου χαμογελούν.
Στο δρόμο, Νικηφόρε το ασήκωτο φορτίο που κουβαλούσες έγινε με τα

χρόνια φωτοστέφανο. »
Και πέστε μου τώρα εσείς την ζημιά της ποίησης μετά από τούτο το μεγαλυνάρι.

Μετά από τούτη την απαράμιλλη ψυχογράφηση του ανθρώπου και του ποιητή...

Πετυχημένες ποιητικές αναφορές βλέπουμε και για τον Γιάννη Ρίτσο, την Έλλη Αλεξίου, μέχρι και τον δικό μας τον αείμνηστο Παύλο Λιασιδή...

«Και έπεται η συνέχεια». Το συνθετικότερο ποίημα της συλλογής και από τα καλύτερα της Κλεψύδρας.

Όταν γνωρίζεις τον άνθρωπο — όχι πάντοτε απαραίτητο — δεν παιδεύεσαι ν' ανακαλύψεις την πηγή τ' αγνάρια των συγκινήσεων, την «μαλαή» του λαού για να νοιώσεις, να χαρείς και να κρίνεις το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα:

« Ρωτάς τι κάνω, γράφω το ποίημα που σου υποσχέθηκα
εδώ και ένα τέταρτο του αιώνα

Μπήκες ορμητικά κι' αυθαίρετα μέσ' τη ζωή μου
με κάτι κρηπ παπούτσια παλιάς μόδας

Υποφέρει ακόμη η ποιήτρια μας και με το μοίρασμα της πατρίδας, κάτι που έκδηλα το δείχνει, και με κάθε ευκαιρία.

Οι ποιητικές αναφορές της σε Τουρκοκύπριους ποιητές, περιέχουν ασήκωτο πόνο και ειλικρίνεια.

Θα σταθούμε τέλος και σε κάποιους στίχους της «Κλεψύδρας», όχι με εκείνη την συνήθεια του κριτικού που πολλές φορές «εν κατακλείδι» αισθάνεται την ανάγκη να δει και να πει και κάτι... αρνητικό, μα με την πρόθεση της διακρίβωσης του αληθινού νοήματος:

« Το γήινο σώμα σου, ποιητή, είναι μονάχα μονοπάτι για να πορεύεται η ποίηση ανενόχλητη από τη σκέψη στη γραφή κι' απ' τη γραφή στη σκέψη »

Να έχουμε άραγε εδώ μιαν ιδεαλιστική, και βερμπαλιζουσα διάθεση της ποιήτριας; Κάτι δηλαδή σαν ψυχική ανάγκη αναπνοής χωρίς ν' αρνιέται το χρέος της;

Αυτά είχαμε να πούμε για την ώρα σε μια πρώτη εκτίμηση της νέας ποιητικής δουλειάς της Έλληνς Παιονίδου που την αξιολογούμε σε προκεχωρημένο στάδιο.

Α, και νάταν η ζωή μας μια «Κλεψύδρα» που άμα σώνονται οι μέρες μας, να την αναποδογυρίζουμε και πάλι απ' την αρχή με τη ροή της άμμου ή του νερού...

Εφημερη 21/2/88

K1.54